

บทที่ ๔

หมวดคำ

วิจินต์ ภาณุพงศ์ ได้จำแนกคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ ออกเป็นหมวดคำต่าง ๆ รวม ๒๖ หมวดคือ คำนาม คำกริยาอกรรม คำกริยาสกรรม คำกริยาทวิกรรม คำกริยาอกรรมย่อย คำช่วยหน้ากริยา คำช่วยหลังกริยา คำปฏิเสธ คำหน้ากริยา คำหลังกริยา คำลงท้าย คำกริยาวิเศษณ์ คำพิเศษ คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำจำนวนนับ คำลำดับที่ คำหน้าจำนวน คำหลังจำนวน คำบอกกำหนดเสียงตรีและจัตวา คำบอกกำหนดเสียงโท คำบอกเวลาประเภทที่ ๑ คำบอกเวลาประเภทที่ ๒ คำบุพบท คำเชื่อมนาม และคำเชื่อมอนุพยางค์

ผลการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับหมวดคำต่าง ๆ ในภาษาไทยถิ่นต้น ไทบุรี และปะดิส พบว่า ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นนี้สามารถจำแนกคำออกเป็นหมวดคำต่าง ๆ ได้ครบทั้ง ๒๖ หมวด เช่นเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เพียงแต่รายละเอียดของคำแต่ละหมวดแตกต่างกันไปบ้างในงานวิจัยนี้จะ เน้นกล่าวถึง เฉพาะหมวดคำที่น่าสนใจ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสำคัญ คือหมวดคำนาม ซึ่งประกอบด้วยคำลำดับเครือญาติ และคำนำหน้านาม คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำบอกกำหนด คำลงท้าย คำกริยาวิเศษณ์ และคำบุพบท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิจินต์ ภาณุพงศ์, โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์, หน้า ๔๔ - ๗๘.

๑. คำนำ

ในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึง เฉพาะคำลำดับเครือญาติ และคำนำหน้านาม ซึ่งทำหน้าที่
ร่วมกับคำนำม เฉพาะที่เรียกว่าวิสามานยนาม ดังนี้

๑.๑ คำลำดับเครือญาติ

เมื่อเปรียบเทียบคำลำดับเครือญาติที่มีใช้ในภาษาไทยกรุงเทพฯ กลันตัน ไทรบุรี
และปะลิส จะได้ดังนี้

ก.ท.	กต.		ทร.		ปล.	
-	-		la: ⁵	(ลา) ⁹	-	
-	-		luat ⁴	(ลวต)	-	
ทวด	thuat ⁶	(ทวด)	thuat ⁴	(ทวด)	thuat ⁶	(ทวด)
ปู่	phw: ⁶ kɛ: ²	(พ่อแก่)	po: ³	(โป)	po: ³	(โป)
ย่า	mɛ: ⁶ kɛ: ²	(แม่แก่)	ja: ⁴	(ย่า)	ja: ⁶	(ย่า)
ตา	phw: ⁶ kɛ: ²	(พ่อแก่)	phw: ⁴ tɔn ³	(พ่อเต็น)	phw: ⁶ tɔn ³	(พ่อตน)
ยาย	mɛ: ⁶ kɛ: ²	(แม่แก่)	mɛ: ⁴ tɔn ³	(แม่เต็น)	mɛ: ⁴ tɔn ³	(แม่ตน)
พ่อ	phw: ⁶	(พ่อ)	phw: ⁴	(พ่อ)	phw: ⁶	(พ่อ)
แม่	mɛ: ⁶	(แม่)	mɛ: ⁴	(แม่)	mɛ: ⁶	(แม่)
ลุง	lu:ŋ ⁵	(ลุง)	lu:ŋ ⁵	(ลุง)	lu:ŋ ⁵	(ลุง)
ป้า	pa: ³	(ป้า)	pa: ⁴	(ป้า)	pa: ⁴	(ป้า)
น้า	na: ⁷	(น้า)	na: ⁶	(น้า)	na: ⁷	(น้า)
อา	na: ⁷	(น้า)	na: ⁶	(น้า)	na: ⁷	(น้า)
ลูก	lo:k ⁶	(โลก)	lo:k ⁴	(โลก)	lo:k ⁶	(โลก)
หลาน	la:n ¹	(หลาน)	la:n ¹	(หลาน)	la:n ¹	(หลาน)

⁹ อู๋คำอธิบาย ข้อ ข., หน้า ๓๒๗.

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
เหลน	lin ¹ (ทลิน)	len ¹ (เหล็น)	len ¹ (เหล็น)
ทลิน, (โตน)	lɔ: ² (ทล้อย)	-	lin ¹ (ทลิน)
ฝี่	phi: ⁶ (ฝี่)	phe: ⁴ (เพ็)	phi: ⁶ (ฝี่)
น่อง	ngw: ⁷ (น่อง)	ngw: ⁶ (น่อง)	ngw: ⁷ (น่อง)

นอกจากนี้ยังมีคำลำดับเครือญาติที่เกี่ยวข้องกันโดยการแต่งงาน คือ

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
พ่อตา	to:ʔ ⁶ bɪta: ⁴	to:ʔ ³ ta: ³ , phɔ: ⁴ ta: ³	to:ʔ ³ ta: ³ , phɔ: ⁶ ta: ³
	โต๊ะบิดา	โต๊ะตา, พ่อตา	โต๊ะตา, พ่อตา
แม่ยาย	to:ʔ ⁶ bɪja:j ³	to:ʔ ³ ja:j ⁵ , mɛ: ⁴ ja:j ⁵	to:ʔ ³ ja:j ⁵ , mɛ: ⁶ ja:j ⁵
	โต๊ะ ยียาย	โต๊ะยาย, แม่ยาย	โต๊ะยาย, แม่ยาย
ลูกเขย	lo:k ⁶ kha:j ¹	lo:k ⁴ kha:j ¹	lo:k ⁶ kha:j ¹
	โลกเขย	โลกเขย	โลกเขย
ลูกสะใภ้	lo:k ⁶ tɪpha:j ⁶	lo:k ⁴ pha:j ⁶	lo:k ⁶ pha:j ⁷
	โลกตีภ้าย	โลกภ้าย	โลกภ้าย
น้ำเขย	na: ⁷ kha:j ¹	na: ⁶ kha:j ¹	na: ⁷ kha:j ¹
	น้ำเขย	น้ำเขย	น้ำเขย
น้ำสะใภ้	na: ⁷ tɪpha:j ⁷	na: ⁶ pha:j ⁶	na: ⁷ pha:j ⁷
	น้ำตีภ้าย	น้ำภ้าย	น้ำภ้าย
พี่เขย	phi: ⁶ kha:j ¹	phe: ⁴ kha:j ¹	phi: ⁶ kha:j ¹
	พี่เขย	เพ็เขย	พี่เขย
พี่สะใภ้	phi: ⁶ tɪpha:j ⁷	phe: ⁴ pha:j ⁶	phi: ⁶ pha:j ⁷
	พี่ตีภ้าย	เพ็ภ้าย	พี่ภ้าย
น้องเขย	ngw: ⁷ kha:j ¹	ngw: ⁶ kha:j ¹	ngw: ⁷ kha:j ¹
	น้องเขย	น้องเขย	น้องเขย

ก.ท.	กต.	ทว.	ปจ.
น้องสะใภ้	นวะ:ง ⁷ t+pha:j ⁷ น้องตี๊ภ้าย	นวะ:ง ⁶ pha:j ⁶ น้องภ้าย	นวะ:ง ⁷ pha:j ⁷ น้องภ้าย
หลานเขย	la:n ¹ khə:j ¹ หลานเขย	la:n ¹ khə:j ¹ หลานเขย	la:n ¹ khə:j ¹ หลานเขย
หลานสะใภ้	la:n ¹ t+pha:j ⁷ หลานตี๊ภ้าย	la:n ¹ pha:j ⁶ หลานภ้าย	la:n ¹ pha:j ⁷ หลานภ้าย

ข้อสังเกต

ก. การใช้คำบอกลำดับเครือญาติในภาษาไทยกัมตัน

๑. การใช้คำว่า "ทวด" ได้แยกออกไปตามความแตกต่างทางเพศ เป็น "พ่อทวด" (ทวดผู้ชาย) และ "แม่ทวด" (ทวดผู้หญิง)
๒. คำว่า "พ่อแก่" ใช้เรียกทั้ง ปู่และตา ส่วน "แม่แก่" ใช้เรียกทั้ง ย่าและยาย
๓. คำว่า "บิดา" และ "มารดา" เป็นคำที่ผู้ชายซึ่งกำลังบวชพระใช้เรียก พ่อและแม่ของตนตามลำดับ ซึ่งอาจเทียบได้กับคำว่า "โยมพ่อ" และ "โยมแม่" ในภาษาไทยกรุงเทพฯ
๔. คำว่า "พี่" เป็นคำที่ใช้มีความหมายรวมกันทั้งชายและหญิงไม่แยก เป็น "พี่ชาย" และ "พี่สาว" ส่วนคำว่า "น้อง" ก็มีวิธีใช้เช่นเดียวกันกับคำว่า "พี่" กล่าวคือ "น้อง" คำเดียวมีความหมายรวมกันทั้ง "น้องชาย" และ "น้องสาว"
๕. คำว่า "โลก" (ลูก) ใช้แยกกันตามเพศ ถ้าลูกชายเรียกว่า "โลกผู้ชาย" ถ้าลูกหญิงหรือลูกสาวจะเรียกว่า "โลกผู้หญิง"

อนึ่ง ในภาษาถิ่นนี้ คำว่า "โลกบ่าว" (ลูกบ่าว) และ "โลกสาว" (ลูกสาว) เป็นคำที่ใช้เรียก "เจ้าบ่าว" และ "เจ้าสาว" ซึ่งเป็นคู่สมรสในพิธีแต่งงานเท่านั้น

๖. ผู้ชายที่ลี้กจากพระหรือที่ได้ผ่านการอุปสมบทมาแล้ว นิยมเรียกกันว่า "จ้าว" เช่น นายแดงลี้กจากพระแล้ว คนถิ่นนี้ก็จะเรียก นายแดงว่า "จ้าวแดง" ในทะเบียนบ้านหรือบัตรประจำตัวประชาชน ก็จะใช้คำว่า "จ้าว" เป็นคำนำหน้านามด้วย ส่วนในทางเครือญาติก็จะมีคำว่า ปู่จ้าว, ตาจ้าว, ลุงจ้าว, น้าจ้าว, พี่จ้าว และน้องจ้าวใช้ตามลำดับ

ในภาษาถิ่นนี้ยังมีข้อสังเกตอีกว่า ผู้ชายที่ผ่านการอุปสมบทแล้ว ตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป เมื่อลาอุปสมบทแล้ว จะใช้คำว่า "หลวง" แทน "จ้าว" เช่น "หลวงแดง" ในทางเครือญาติก็จะใช้ ตาหลวง, ลุงหลวง, น้าหลวง, พี่หลวง และน้องหลวง ตามลำดับ

อนึ่ง คำว่า "ทิด" ในภาษาถิ่นก้นดั้นก้นด้นก็มีใช้เหมือนกัน แต่จะใช้กับผู้ที่บวชเป็นพระและดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมาแล้ว แล้วลี้กออกมาเท่านั้น

ข. การใช้คำบอกลำดับเครือญาติในภาษาไทยไทบุรีและปะลิส
เนื่องจากการใช้คำบอกลำดับเครือญาติในภาษาไทยไทบุรีและปะลิสมีลักษณะเป็นไปในทำนองเดียวกัน ผู้วิจัยจึงขอกล่าวรวม ๆ กันไป แต่เรื่องใดที่แตกต่างกันก็จะชี้แจงไว้เป็นกรณีพิเศษ ดังนี้

๑. ในภาษาถิ่นไทบุรีมีคำบอกลำดับเครือญาติในชั้นที่สูงขึ้นไป กว่าทวดอีก ๒ ลำดับคือ

๑.๑ "ลวด" เป็นคำที่ใช้เรียก พ่อและแม่ของทวด

๑.๒ "ลา" เป็นคำที่ใช้เรียก พ่อและแม่ของลวด

๒. ในภาษาถิ่นปะลิส คำที่ใช้เรียก ตาและยาย นอกจากใช้คำว่า "พ่อตน" และ "แม่ตน" แล้ว ยังใช้คำว่า "พ่อเฒ่า" และ "แม่เฒ่า" ได้ด้วย

๓. ทั้งในภาษาไทยไทบุรีและปะลิส น้องชายของพ่อและแม่ที่ยังไม่ได้บวชเรียน เรียกว่า "น้าบ่าว" ถ้าบวชแล้วสึกออกมาเรียกว่า "น้าเฒ่า" และถ้าบวช ๒ ครั้งขึ้นไปแล้วสึกออกมาเรียกว่า "น้าหลวง"

ส่วนน้องสาวของพ่อและแม่ นิยมเรียกกันว่า "น้าสาว"

๔. บุตรชายที่อุปสมบทแล้วลาสิกขาออกมา พ่อแม่จะเรียกว่า "เฒ่า" และตามปกติ จะใช้คำว่า "เฒ่า" เพียงคำเดียวโดยไม่ประกอบชื่อ ยกเว้นกรณีที่จะต้องกล่าวถึงโดยเฉพาะ ลงไปจึงจะใช้ "เฒ่า" เป็นคำนำหน้าชื่อ เช่น เฒ่าแดง, เฒ่าคง เป็นต้น

๕. พี่ชายที่ยังไม่ได้อุปสมบทจะเรียกกันว่า "พี่บ่าว" ถ้าได้อุปสมบทแล้วสึกออกมา จะเรียกกันว่า "พี่เฒ่า" หรือถ้าได้อุปสมบทมาแล้ว ๒ ครั้งขึ้นไป เมื่อสึกออกมาจะเรียกกันว่า "พี่หลวง"

ส่วนน้องผู้ชาย เมื่อยังไม่ได้อุปสมบทจะเรียกว่า "น้องบ่าว" และเมื่อผ่านการอุปสมบทแล้วจะ เรียกกันว่า "น้องเฒ่า" หรือถ้าได้ผ่านการอุปสมบทมาแล้วตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป เมื่อสึกออกมาจะเรียกกันว่า "น้องหลวง"

๖. พี่หญิง นิยมเรียกกันว่า "พี่สาว" หรือ "ฮีสาว" ส่วนน้องผู้หญิงนิยมเรียกกันว่า "น้องสาว"

๗. คำอื่น ๆ ที่น่าสนใจ มีดังนี้คือ

"ฮันย" มีที่ใช้ดังนี้

(๑) เป็นคำที่พ่อแม่ใช้เรียกลูกสาวของตนด้วยความรักใคร่

(๒) เป็นคำที่พ่อตา แม่ยาย ใช้เรียกลูกสะใภ้ของตนด้วยความรักใคร่

"นุ้ย อ้ายนุ้ย" มีที่ใช้ดังนี้

(๑) เป็นคำที่พ่อแม่ รวมทั้งญาติ ๆ สูงอายุ ตั้งแต่ลุง ป้า ขึ้นไปใช้เรียก

ลูกชายหรือหลานชายของตน

(๒) เป็นคำที่พ่อตา แม่ยาย ใช้เรียกลูกเขยที่ยังไม่ได้อุปสมบท (ถ้าอุปสมบทแล้วจะเรียกว่า "เฒەر")

"พี่นุ้ย" เป็นคำที่ผู้ชู้ช้เรียกผู้ที่มีอายุน้อยกว่าตน แต่มีศักดิ์เป็นที่เฒەرในทางเครือญาติ (ใช้ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย)

"น้องใหญ่" เป็นคำที่ผู้ชู้ช้เรียกผู้ที่มีอายุมากกว่าตน แต่มีศักดิ์เป็นน้องในทางเครือญาติ (ใช้ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย)

"ตั้ง" /tɨŋ⁴/ มีใช้เฉพาะในภาษาไทยไทลื้อ เป็นคำที่พ่อแม่ช้เรียกบุตรชายและบุตรสาวของตนด้วยความรักยิ่ง

๑.๒ คำนำหน้านาม^๑

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
นาย	-	นาย	นาย
นาง	กือ	นาง	นาง
นางสาว	กือ	นางสาว	นาง
เด็กชาย	แอ, ฮี	อ้าย	อ้าย
เด็กหญิง	กือ	ฮี	ฮี
อ้าย (ไม่สุภาพ)	ตา	อ้าย	อ้าย
ฮี (ไม่สุภาพ)	กือ	ฮี	ฮี

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการใช้คำนำหน้านาม

การใช้คำนำหน้านามในภาษาไทยกรุงเทพฯ กลันตัน ไทลื้อ และปะลิสมีทั้งลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้คือ

๑. คำว่า "นาย" ในภาษากรุงเทพฯ เป็นคำนำหน้าชื่อผู้ชาย เช่นนายคำ นายคง เป็นต้น

เนื่องจากคำนำหน้านาม คำสรรพนามและคำลักษณนามในภาษาถิ่นที่วิจัยมีรูปเขียนและการออกเสียงคล้ายคลึงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มาก ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีปัญหาในการออกเสียงคำแต่ละคำ ดังนั้น เพื่อการประหยัดจึงไม่ได้ใช้อักษรแทนเสียงคำทั้ง ๓ ประเภทนี้

ในภาษาไทยกantonไม่มีคำว่า "นาย" ใช้ แต่จะใช้คำอื่นแทนไทยมีเงื่อนไข
ดังนี้

(๑) ผู้ที่อุปสมบทแล้ว ใช้ "จ้าว" นำหน้านาม เช่น จ้าวคำ จ้าวคง
เป็นต้น

(๒) ผู้ที่อุปสมบทหลายพรรษาและมีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อสึก
ออกมา นิยมใช้ "ทิด" นำหน้านาม เช่น ทิดคำ ทิดคง เป็นต้น

(๓) ผู้ที่ยังไม่ผ่านการอุปสมบทใช้ แอ, ฮี, ตา นำหน้านาม เช่น
"นายแอม" จะใช้ว่า แอถม ฮีถม หรือตาถม

คำว่า แอ- ฮี- เป็นคำสุภาพ ส่วนคำว่า ตา- เป็นคำไม่ค่อยสุภาพ

ในภาษาไทยไทบุรี นิยมใช้คำว่า "นาย" เฉพาะในทางราชการเท่านั้น ส่วนใน
ภาษาชุกมีคำอื่น ๆ ใช้แทนด้วย โดยมีเงื่อนไขดังนี้

(๑) ผู้ชายที่อุปสมบทแล้วสึกออกมา นิยมใช้ "เฒะ" นำหน้านาม เช่น
เฒะคำ เฒะคง เป็นต้น

(๒) ผู้ที่อุปสมบทหลายพรรษาและมีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อสึก
ออกมาใช้ "ทิด" นำหน้านามทำนองเดียวกับภาษาไทยกanton

(๓) ผู้ชายที่กำลังอุปสมบทเป็น พระอยู่ จะใช้คำว่า "จ้าว" นำหน้า
นาม เช่น พระคำ จะใช้ว่า จ้าวคำ พระคง จะใช้ว่า จ้าวคง เป็นต้น

ส่วนในภาษาไทยปะลิส คำว่า "นาย" เป็นคำนำหน้านามที่นิยมใช้กันทั่วไป แต่ก็มี
คำอื่น ๆ ใช้แทนได้ด้วย ดังนี้

(๑) ผู้ชายที่อุปสมบทแล้วสึกออกมา นิยมใช้ "เฒะ" นำหน้านาม และ
ใช้เป็นทางราชการ ซึ่งตรงกับคำในภาษามลายูว่า "Endin" เช่น "Endin Keliang"
หมายถึง "เฒะเกลียง" เป็นต้น

(๒) คำว่า "ทิด" มีที่ใช้เช่นเดียวกับภาษาไทยกantonและไทบุรี

(๓) ผู้ที่กำลังอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ นิยมใช้ "ตัน" และ "จ้าว" นำหน้าชื่อ และถ้าเป็นเจ้าอาวาสจะใช้ "ท่าน" นำหน้าชื่อ

๒. คำว่า "นาง" ในภาษากรุงเทพฯ เป็นคำนำหน้าชื่อผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว

ในภาษาไทยก้นตัน ไม่มีคำว่า "นาง" ใช้ แต่จะใช้ คำว่า กือ /kɯː˥˥/ แทน คำว่า "กือ-" ในภาษาถิ่นนี้ใช้นำหน้าชื่อผู้หญิงทั้งที่แต่งงานแล้ว และยังไม่แต่งงาน

ในภาษาไทยโครบุรี คำว่า "นาง" มีที่ใช้ เช่นเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนในภาษาไทยปะลิส คำว่า "นาง" ใช้นำหน้าชื่อผู้หญิงได้ทั้งที่แต่งงานแล้ว และยังไม่แต่งงาน เช่นเดียวกับคำว่า "กือ" ที่มีใช้ในภาษาไทยก้นตัน

๓. คำว่า "นางสาว" ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้นำหน้าชื่อผู้หญิงที่มีอายุตั้งแต่ ๑๔ ปีขึ้นไป และยังไม่แต่งงานเช่นเดียวกับคำว่า "กือ-" ในภาษาไทยก้นตัน และ "นางสาว-" ในภาษาไทยโครบุรี

ส่วนในภาษาไทยปะลิส โดยทั่วไปจะใช้คำว่า "นาง" แทนคำว่า "นางสาว-" ในภาษาถิ่นนี้ใช้นำหน้าชื่อ เฉพาะผู้หญิงที่กำลังจะเข้าพิธีแต่งงานเท่านั้น

๔. ทั้งในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น คำที่เกี่ยวกับเครือญาติ สามารถใช้เป็นคำนำหน้านามได้ด้วย เช่น ตากง, ป้าตี, หลานนิต, น้าสาวแดง, พี่หลวงคำ เป็นต้น

๒. คำสรรพนาม

๒.๑ สรรพนามบุรุษที่ ๑

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
ผม	ผม	ผม	ผม
กระผม	ก็ผม	-	กระผม
ฉัน	ฉาน	ฉาน	ฉาน
ดิฉัน	ฉาน	ฉาน	ฉาน

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
ข้า	ข้า	ข้า	ข้า
ข้าพเจ้า	ข้าพเจ้า	ข้าพเจ้า	ข้าพเจ้า
อ	อ	อ	อ
เรา	เรา	เรา	เรา
อาตมา	อาตมา	อาตมา	อาตมา
ข้าพระพุทธเจ้า	-	-	-
-	เอง	-	-

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ ๑

(๑) คำว่า "ผม"

ในภาษาไทยกanton เป็นคำแสดงความสุภาพ ใช้กันในสังคมทั่วไป โดยผู้ชาย ทุกวัยเป็นผู้ใช้ นอกจากนี้ปรากฏว่าผู้หญิงก็ใช้ได้ด้วย โดยเฉพาะเมื่อผู้หญิงพูดกับพระสงฆ์ หรือพูดกับบุคคลที่มีตำแหน่งทางสังคมสูง เช่นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นต้น และตามปกติ ผู้หญิงรุ่นเก่าซึ่งมีอายุมาก ๆ ก็นิยมใช้ "ผม" เป็นคำสรรพนามแทนตัว

ในภาษาไทยไทบุรี คำนี้ใช้ในวงจำกัด กล่าวคือใช้กับพระสงฆ์ และกับผู้สูงอายุ กว่าเท่านั้น ผู้ใช้นอกจากผู้ชายแล้วผู้หญิงก็สามารถใช้ได้ด้วย โดยเฉพาะใช้กับผู้สูงอายุกว่า และไม่ค่อยสนิทสนมกัน

ส่วนในภาษาไทยปะลิส คำนี้เป็นคำสุภาพมาก ใช้ได้ทั้งผู้พูดที่เป็นผู้ชายและผู้หญิง แต่ผู้หญิงมักใช้พูดกับพระสงฆ์เท่านั้น

(๒) คำว่า "กระผม" เป็นคำแสดงความสุภาพมาก

ในภาษาไทยกantonออกเสียงว่า กิหม /k+pʰom¹/ เป็นคำแสดงความสุภาพมาก ผู้ชายเท่านั้นเป็นผู้ใช้คำนี้ ใช้ในการพูดกับพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ พระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส และเป็นที่เคารพศรัทธาเป็นการพิเศษ และใช้กับเจ้านายผู้ใหญ่ด้วย

ในภาษาไทยโบราณ สรรพนามคำนี้ไม่นิยมใช้

ส่วนในภาษาไทยปะลิส มีที่ใช้เช่นเดียวกับภาษาไทยก้นตัน และอาจใช้แทนราชาศัพท์ "ข้าพระพุทธเจ้า" ได้ด้วย

(๓) คำว่า "ฉัน" ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น ใช้คำว่า "ฉัน" ซึ่งออกเสียงเป็น "ฉาน" /cha:n¹/ แทน

(๔) คำว่า "ข้า"

ในภาษาไทยก้นตัน เป็นคำสุภาพ ใช้ในกรณีที่อยู่ชดอาวุธกว่าผู้ที่พูดด้วยเท่าที่สังเกตพบ คำนี้นิยมใช้ในสังคมของผู้สูงอายุ ยกเว้นหมู่บ้านบางหมู่บ้าน เช่นที่บ้านยุงเกา (Jubakar) ซึ่งเป็นหมู่บ้านคนไทยแห่งหนึ่งของอำเภอคุมปิด รัฐก้นตัน คำว่า "ข้า" เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลาย ผู้พูดแม้จะเป็นเด็กก็สามารถใช้คำนี้แทนตัวชดกับผู้ใหญ่ได้ด้วย

ในภาษาไทยโบราณ ผู้ใช้คำนี้จะต้องอาวุธกว่าผู้ที่พูดด้วยเท่านั้น

ส่วนในภาษาไทยปะลิส เป็นคำสุภาพ และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งผู้ใหญ่ชดกับเด็ก และเด็กชดกับผู้ใหญ่

(๕) คำว่า "ข้าพเจ้า"

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น คำนี้เป็นคำสุภาพ เป็นคำที่ใช้กันอย่างเป็นทางการ เช่นในพิธีการต่าง ๆ ที่มีผู้ไม่คุ้นเคยมาร่วมชุมนุมกันมาก ๆ คำนี้ใช้ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

(๖) คำว่า "อ"

ในภาษาไทยก้นตันสมัยก่อนเป็นคำสุภาพ แต่ปัจจุบันมีคำนี้ถือ เป็นคำที่ไม่ค่อยสุภาพ แต่ก็ยังเป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายในสังคมทั่วไป ทั้งในกรณีผู้ใหญ่ชดกับเด็กและเด็กชดกับผู้ใหญ่

ในภาษาไทยโบราณ คำว่า "อ" เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายที่สุดใช้ได้กับคนทุกเพศทุกวัย ทั้งที่สนิทสนมและไม่สนิทสนมกัน และไม่ถือเป็นคำหยาบ

ในภาษาไทยปะลิส ตามปกติคำนี้ถือเป็นคำหยาบ ใช้กันในกลุ่มผู้ชดที่มีความสนิทสนมกันเท่านั้น และโดยเฉพาะระหว่างผู้ที่มีอาวุธเสมอกัน หรือผู้ที่มีอาวุธกว่าเป็นผู้ใช้คำนี้

(๗) คำว่า "เรา"

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น คำนี้เป็นคำสุภาพ ใช้กันทั่วไปในกลุ่มผู้พูดทุกเพศ ทุกวัย ทั้งที่สนิทสนมและไม่สนิทสนม ทั้งที่เป็นเอกพจน์และพหูพจน์

(๘) คำว่า "เอง"

คำนี้มีใช้เฉพาะในภาษาไทยก้นดั้น เป็นสรรพนามแทนตัวผู้พูด มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า ผม, ฉัน ถือเป็นคำสุภาพ นิยมใช้ในกลุ่มผู้พูดที่เป็นเพื่อนสนิทสนมกัน ทั้งที่เป็นผู้หญิงและผู้ชาย

อนึ่ง คำสรรพนามบางคำที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ แสดงว่ามีที่ใช้ตนเองเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ผู้พูดภาษากรุงเทพฯ บางคนใช้ว่า "ตัวเอง"

๒.๒ สรรพนามบุรุษที่ ๒

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
แก	แก	แก	แก
คุณ	คุณ	คุณ	คุณ
เธอ	เธอ	เธอ	เธอ
ท่าน(ใช้ทั่วไป)	ท่าน	ท่าน	ท่าน
ทพ	บ๊วย	บ๊วย	บ๊วย
มึง	มึง	หมึง	หมึง
เจ้า	จ๊	จ๊	จ๊

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ ๒

(๑) "แก"

ในภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นคำไม่สุภาพ ผู้อาวุโสสูงกว่า หรือมีอาวุโสเท่ากัน และสนิทสนมกันเป็นผู้ใช้คำนี้

ในภาษาไทยก้นดั้น คำนี้เป็นคำสุภาพ ตามปกติผู้น้อยพูดกับผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เช่น ลูกใช้กับพ่อแม่ หรือใช้กับ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น

ส่วนในภาษาไทยโทรपुरีและปะลิสมีที่ใช้ เช่นเดียวกับภาษาไทยกanton

(๒) "ซุณ"

ในภาษาไทยกanton คำนี้เป็นคำสุภาพ และเป็นคำยกย่อง มักใช้กับพระสงฆ์และ
ผู้ใหญ่ รวมทั้งผู้น้อยที่ไม่คุ้นเคยกันด้วย

ในภาษาไทยโทรपुरีและปะลิส เป็นคำสุภาพ ยกย่อง มักใช้กับคนที่ไม่สนิทสนมกัน
และใช้กับพระสงฆ์ทั่วไปที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส

(๓) "ท่าน"

ในภาษาไทยกantonและโทรपुरี มีที่ใช้ท่านเองเดียวกันคือ เป็นคำแสดงความสุภาพ
ที่ผู้น้อยใช้กับผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เป็นพิเศษ

ส่วนในภาษาไทยปะลิส คำนี้เป็นคำสุภาพที่ผู้พูดใช้กับพระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งเป็น
เจ้าอาวาสเท่านั้น

(๔) "นุ้ย" / $\text{nu}:\text{ɰ}^7$ / หรือ "นุ้ย" / nuj^7 /

คำนี้ในภาษาไทยกantonออกเสียงว่า "นุ้ย" / $\text{nu}:\text{ɰ}^7$ / หรือ "แอนุ้ย"
/ $\text{ɰ}^4 \text{nu}:\text{ɰ}^7$ / ส่วนในภาษาไทยโทรपुरีและปะลิส ออกเสียงว่า "นุ้ย" / nuj^6 / และ
/ nuj^7 / ตามลำดับความหมายของคำคำนี้อาจเทียบได้กับคำว่า "หนู" ในภาษาไทยกรุงเทพฯ

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น ผู้ใหญ่เป็นผู้ใช้คำนี้กับเด็กหรือลูกหลานด้วยความรักใคร่
เอ็นดูอย่างยิ่ง

ในภาษาถิ่นกรุงเทพฯ คำว่า "หนู" อาจใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๑ ได้ด้วย แต่ใน
ภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นนี้คำว่า "นุ้ย" หรือ "นุ้ย" มีใช้เฉพาะเป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒ เท่านั้น

(๕) "มิง" หรือ "หมิง"

การใช้คำนี้ในภาษาไทยกanton โทรपुरีและปะลิส ปรากฏว่ามีที่ใช้ท่านเองเดียวกัน
กล่าวคือเป็นคำแสดงความสนิทสนม แต่ผู้ใช้จะต้องมีวัยเสมอกัน เป็นเพื่อนที่รู้จักมักคุ้นกัน
หรือไม่ก็ผู้ใช้จะต้องมีอาวุโสกว่า ถ้าใช้ผิดเงื่อนไขดังกล่าวนี้ คำนี้ก็จะเป็นคำไม่สุภาพ

(๖) "จ"

ในภาษาไทยกanton ตามปกติคำนี้เป็นคำที่ใช้กันระหว่างสามีภรรยา ผู้ใหญ่ใช้กับเด็ก และผู้มีอาวุโสเสมอกันเป็นผู้ใช้คำนี้ โดยผู้ชุกและผู้ชุกด้วยต้องสนิทสนมกัน

ส่วนในภาษาไทยโทรपुरีและปะลิส คำนี้ถือเป็นคำสุภาพใช้ได้ทั่วไป ทั้งระหว่างผู้ใช้ที่มีความสนิทสนมหรือไม่สนิทสนมกันได้ ผู้น้อยอาจใช้กับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ใช้กับผู้น้อย หรือผู้มีอาวุโสเสมอกันเป็นผู้ใช้คำนี้ แต่อย่างไรก็ตามคำนี้เป็นคำที่ใช้กันระหว่างสามีภรรยา มากที่สุด

คำสรรพนามบุรุษที่ ๒ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีคำบางคำที่ใช้กันอยู่เฉพาะถิ่น คือ

"ตัน" ออกเสียง /tɔŋ⁴/ "ต้อน" คำนี้ใช้เฉพาะในภาษาไทยปะลิส เป็นคำสุภาพที่ใช้กันพระสงฆ์ไทยทั่วไป โดยมีความหมายตนเองเดียวกับคำว่า "ท่าน" ที่ใช้ในกรณีเดียวกันในภาษากวางตุ้ง

"ทน" ออกเสียง /tɔŋ⁴/ "เต็น" คำนี้นิยมใช้กันมากในภาษาไทยโทรपुरีและปะลิส ในภาษาไทยโทรपुरีบางถิ่นใช้ "ตัว" ออกเสียงเป็น /tuɔ⁴/ "ตัว" ีมี คำนี้ถือเป็นคำสุภาพ ยกย่องให้เกียรติ เป็นคำที่ผู้น้อยใช้กับผู้ใหญ่ มีศักดิ์ของคำเทียบเท่ากับคำว่า "คุณ" หรือ "ท่าน" ในภาษาถิ่นกรุงเทพฯ

๒.๓ สรรพนามบุรุษที่ ๓

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
เขา	เขา	เขา	เขา
ท่าน	ท่าน	ท่าน	ท่าน
มัน	มัน	มัน	มัน

คำสรรพนามบุรุษที่ ๓ ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นมีใช้น้อยในภาษาถิ่นกรุงเทพฯ อาจมี หล่อน พระองค์ เธอ ฯลฯ ใช้ด้วย แต่ในภาษาถิ่นดังกล่าว คำสรรพนามบุรุษที่ ๓ เหล่าที่ไม่ม่มีใช้ คำว่า "หล่อน" และ "เธอ" อาจใช้คำว่า "เขา" แทน ส่วนคำว่า "พระองค์" ซึ่งเป็นราชาศัพท์ก็จะใช้ "ท่าน" แทนได้

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ ๓

(๑) "เขา"

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น คำนี้เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๓ ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุด เป็นคำสุภาพ ใช้ได้กับคนทุกระดับชั้น ทุกเพศ ทุกวัย

(๒) "ท่าน"

ในภาษาไทยกantonและไทพวน มีที่ใช้กันอย่างเดียวกัน กล่าวคือ คำนี้เป็นคำที่แสดงความสุภาพมาก ใช้กับบุคคลที่เคารพนับถืออย่างยิ่ง เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ครูอาจารย์ เจ้านาย เจ้าอาวาส พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ เป็นต้น

ส่วนในภาษาไทยปะลิส คำนี้ใช้เฉพาะพระสงฆ์ชั้นสมณศักดิ์และพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสเท่านั้น สำหรับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมทั่วไปจะใช้ "เขา" แทน

(๓) "มัน"

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น ตามปกติคำนี้ใช้กล่าวถึงผู้อื่นที่มีอาวุโสน้อยกว่า นอกจากนี้ยังใช้กับสัตว์และสิ่งของได้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เท่าที่สังเกตพบว่าในภาษาไทยกanton คำนี้ใช้กันอย่างกว้างขวางกับคนทุกเพศทุกวัย ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคยกัน แต่ถ้าพูดถึงผู้ที่อาวุโสกว่าจะเป็นคำที่มีความหมายไม่ค่อยสุภาพ และแสดงว่าผู้พูดไม่ค่อยเคารพนับถือ

กล่าวโดยสรุป การใช้คำสรรพนามในภาษาไทยทั้ง ๓ ถิ่น พบว่า มีเฉพาะคำว่า "เรา" คำเดียวเท่านั้นที่ใช้ได้ทั้งที่เป็นเอกพจน์และพหูพจน์ นอกจากนี้ คำสรรพนามแต่ละคำจะใช้สำหรับแทนคนได้เพียงคนเดียว คือเป็นเอกพจน์ ถ้าต้องการแสดงจำนวนมากกว่าหนึ่ง จะต้องเพิ่มคำว่า "พวก" หรือ "หมู่" ซึ่งในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นจะออกเสียงเป็น /mo.¹/ "โหม" เข้าข้างหน้าคำบุรุษสรรพนามนั้น ๆ เช่น พวกมัน, โหมมัน, พวกเขา, โหมเขา เป็นต้น

นอกจากนี้ในภาษาไทยถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น อาจใช้คำบอกเครือญาติอีกเป็นจำนวนมากแทนคำสรรพนามบุรุษที่ ๑, ๒ และ ๓ ได้ ทำนองเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

ในการใช้คำสรรพนามนั้น ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำกล่าวของวิจิตร ภาณุพงศ์^๑ ที่ว่า "การเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทย อย่างน้อยต้องนึกถึง ๓ เรื่องต่อไปนี้คือ ความสนิทสนม ฐานะทางสังคม และความมีอาวุโสของคู่สนทนาหรือของบุคคลที่เรา พูดถึง"

๓. คำลักษณนาม

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างคำลักษณนามที่ใช้กันในแต่ละถิ่น

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
พระสงฆ์ ๔ <u>รูป</u>	องค์	องค์	องค์
ยักษ์ ๒ <u>ตน</u>	ตัว	ตัว	ตัว
ฤาษี ๓ <u>ตน</u>	องค์	องค์	องค์
ฝน หลาย <u>เม็ด</u>	ดอก	ดอก	ดอก
ช้าง ๗ <u>เชือก</u>	ตัว	ตัว	ตัว
มะพร้าว ๓ <u>ผล</u>	เม็ด ^๒	หน่วย	หน่วย
ไข่ ๓ <u>ฟอง</u>	เม็ด, ไข่	หน่วย	หน่วย
กระเป๋่า ๒ <u>ใบ</u>	เม็ด	หน่วย	หน่วย
โต๊ะ ๔ <u>ตัว</u>	เม็ด	หน่วย	หน่วย
ขันน้ำ ๓ <u>ใบ</u>	เม็ด	หน่วย	หน่วย

^๑ วิจิตร ภาณุพงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕.

^๒ เม็ด /met⁶/ เป็นคำเดียวกันกับคำว่า "เม็ด" ในภาษากรุงเทพฯ

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
เด็อบ ๒ <u>ป็น</u>	ตัน, ฮัน	สาย, ฮัน	สาย, ฮัน
ขลุ่ย ๓ <u>เลา</u>	ฮัน	ฮัน	ฮัน
มั่ง ๒ <u>หลัง</u>	แม็ค, ผิน	หน่วย	หน่วย
สร้อย ๒ <u>เส้น</u>	สาย	สาย	สาย
ดาว หลาย <u>ดวง</u>	แม็ค	หน่วย	หน่วย
ดาบ ๔ <u>ตัว</u>	ตุ๋น, ฮัน	ฮัน	ฮัน
ไม้ขีด ๓ <u>ก้าน</u>	ตุ๋น, ฮัน	ดอก, ฮัน	ดอก, ฮัน
<u>กลัก</u>	รัง	วาง	วาง
ฉิว หลาย <u>เม็ด</u>	หน่วย	หน่วย	หน่วย
หม้อ ๒ <u>ใบ</u>	หน่วย	หน่วย	หน่วย
ปากกา ๓ <u>ตัว</u>	ตุ๋น, ฮัน	ตัว ^๑	ตัว
ดินสอ ๒ <u>แท่ง</u>	ตุ๋น, ฮัน	แท็ล ^๒	แท็ล
สวน ๒ <u>ชนิด</u>	หลง ^๓	หลง	หลง
หนังสือ หลาย <u>เล่ม</u>	หัว	หัว	หัว
แก้ว ๓ <u>ตัว</u>	แม็ค	ตัว	ตัว
ไฟฉาย ๒ <u>กระบอก</u>	ดวง, ฮัน	บอก ^๔	บอก
เสือ ๔ <u>ตัว</u>	ผิน	ตัว	ตัว
กางเกง ๒ <u>ตัว</u>	ผิน	ตัว	ตัว

๑. ๑๑๑

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ ด้ำ /dam⁴/ เป็นคำเดียวกันกับคำว่า "ด้ำม" ในภาษากรุงเทพฯ

^๒ แท็ล /lɛ:m²/ เป็นคำเดียวกันกับคำว่า "เล่ม" ในภาษากรุงเทพฯ

^๓ หลง เป็นคำยืมจากภาษามลายูว่า "relong" ตามปกติที่ดิน ๑ หลงมีขนาด

กว้าง ๒๒ วา และยาว ๒๒ วา ซึ่งคิดเป็นพื้นที่ได้ ๔๘๔ ตารางวา.

^๔ บอก เป็นคำเดียวกับ "กระบอก" ในภาษากรุงเทพฯ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำลักษณนาม

๑. คำลักษณนามในภาษาไทยก้นคันที่เข้มากที่สุดคือ คำว่า "เม็ด" /mɛt⁶/ ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสนิยมใช้คำว่า "หน่วย" /nuaj¹/ ทั้งคำว่า "เม็ด" และ "หน่วย" ใช้เป็นลักษณนามของ ผลไม้, ไข่ สิ่งของหรือวัตถุที่มีลักษณะกลม ๆ และ เครื่องใช้ภายในบ้านที่มีลักษณะอย่างอื่น เช่น โต๊ะ เก้าอี้ มุ้ง เป็นต้น

๒. คำว่า "ตัว" ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น นิยมใช้เป็นคำลักษณนามของ สัตว์ ยักษ์ ภูตผีปิศาจ รูปหนัง ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิส ยังใช้เป็นลักษณนามของ ติ่งของเครื่องใช้บางอย่างด้วย เช่น เสื้อ กางเกง โต๊ะ เก้าอี้ ตู้กดน้ำ เป็นต้น

๓. คำลักษณนามบอกหมวดหมู่ เช่น กอง พวก ฝูง โรง หมู่ คำลักษณนามบอก จำนวนและมาตรา เช่น ถู โหล ขวด ตุ่ม โท บาท สดางค์ กรัม กิโลกรัม เมตร กิโลเมตร นิ้ว คืบ และคำลักษณนามซ้ำชื่อ เช่น คน ประเทศ เมือง บ้าน วัด นิ้ว ฯลฯ คำลักษณนาม ทั้ง ๓ ประเภทนี้ ส่วนใหญ่ใช้ตรงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เพียงแต่การออกเสียงคำบางคำ อาจแตกต่างกันไปบ้าง เช่น

นิ้ว ในภาษาไทยก้นคันออกเสียงเป็น /ni:w⁷/

ฝูง ในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น /khwu:ŋ¹/

หมู่ ในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น /mo:¹/ เป็นต้น

๔. คำว่า "อัน" เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของต่าง ๆ ได้แทบทุกชนิด เช่น เสื้อ, ขลุ่ย, ปี, ตาปู, ไม้ขีดไฟ, ปากกา, ดินสอ, ไฟฉาย เป็นต้น และเท่าที่สังเกตพบว่าคำนี้ นิยมใช้ในภาษาไทยก้นคันมากกว่าในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิส

๕. การใช้คำลักษณนามบางคำในภาษาไทยก้นคัน สังเกตได้ว่าแตกต่างจาก ภาษาไทยกรุงเทพฯ และแตกต่างจากภาษาไทรบุรีและปะลิส เช่น ใช้ "ไข่" เป็นลักษณนามของ ไข่ ใช้ "ผืน" เป็นลักษณนามของ มุ้ง, เสื้อ, กางเกง เป็นต้น การใช้คำลักษณนามในลักษณะ ดังกล่าวนี้มีส่วนคล้ายกันกับการใช้คำลักษณนามในภาษาแสก ซึ่งเป็นภาษาชนกลุ่มน้อยที่พูดกันใน

ท้องที่อำเภอเมือง อำเภอนาหว้า และอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ดังที่วิไลวรรณ
 ขนิษฐานันท์^๑ ได้วิจัยไว้ ดังนี้คือ

traəŋ³ - kay⁶ sɔŋ² traəŋ³ "ไขไก่สองไข"
 phi+n¹ - phia³ sip² phi+n¹ "เสื่อลืบผืน"

เป็นต้น

๔. คำบอกกำหนด

ในภาษาไทยกรุงเทพฯ วิจันต์ ภาณุพงศ์^๒ ได้แบ่งคำบอกกำหนดออกเป็น

๒ ประเภทย่อยคือ

๔.๑ คำบอกกำหนดเสียงตรีและจัตวา (ถี่ นีน โนน บูน โทน)

๔.๒ คำบอกกำหนดเสียงโท (ถี่ นีน โนน บูน)

คำบอกกำหนดที่แบ่งประเภทตาม เสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวนี้ในภาษาไทยถิ่นต้น
 ไทรบุรีและปะลิส จะมีปัญหาการแบ่งอยู่บ้าง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าระบบเสียงในภาษาถิ่นที่วิจัย
 ทั้ง ๓ ถิ่นแตกต่างจากภาษาไทยกรุงเทพฯ คำที่กำหนดขึ้นใช้เรียกเสียงวรรณยุกต์ "สามัญ
 เอก โท ตรีและจัตวา" ก็เหมาะที่จะใช้เฉพาะในภาษาไทยกรุงเทพฯ เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากพิจารณาจากรูปเขียนที่กำหนดขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้โดยอาศัย
 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับเสียงพยัญชนะต้น ก็จะสังเกตได้ว่า คำบอกกำหนดใน
 ภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นจะมีรูปเขียนที่มีลักษณะร่วมกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งวรรณยุกต์และ
 พยัญชนะต้น ดังต่อไปนี้

^๑ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, ภาษาแขก (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๒๘.

^๒ วิจันต์ ภาณุพงศ์, โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์, หน้า ๗๐-๗๒.

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
ดี	ni: ⁷ (ดี)	ni: ² (หนี)	ni: ² (หนี)
นีน	nan ⁷ (นีน)	nan ² (หนี้น)	nan ² (หนี้น)
โน้น	nu: ⁷ (นู)	nu: ² (นู)	nu: ² (นู)
นูน	nu: ⁶ (นู)	nu: ⁴ (นู)	nu: ⁶ (นู)
โทน	naj ¹ (โทน)	naj ¹ (โทน)	naj ¹ (โทน)
ดี	ni: ⁶ (ดี)	ni: ⁴ (ดี)	ni: ⁶ (ดี)
นีน	nan ⁶ (นีน)	nan ⁴ (นีน)	nan ⁶ (นีน)
โน้น	nu: ⁷ (นู)	nu: ⁴ (นู)	nu: ⁶ (นู)
นูน	nu: ⁶ (นู)	no: ¹ (โทน)	no: ¹ (โทน)

ข้อสังเกต

(๑) "ดี" ซึ่งเป็นคำบอกกำหนดเสียงตรี (สูง-ระดับ) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ คำนี้ในภาษาไทยกantonจะออกเสียงเป็น ni:⁷ (ดี) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "กลาง-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทบุรีและปะลิสจะออกเสียงเป็น ni:² (หนี) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "สูง-ตก"

(๒) "นีน" เป็นคำบอกกำหนดเสียงตรี (สูง-ระดับ) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกantonจะออกเสียงเป็น nan⁷ (นีน) และมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "กลาง-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทบุรีและปะลิสจะออกเสียงเป็น nan² (หนี้น) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "สูง-ตก"

(๓) "โน้น" เป็นคำบอกกำหนดเสียงตรี (สูง-ระดับ) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกantonจะออกเสียงเป็น nu:⁷ (นู) และมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "กลาง-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทบุรีและปะลิสจะออกเสียงเป็น nu:² (นู) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "สูง-ตก"

(๔) "นุ่น" เป็นคำบอกกำหนดเสียงตรี (สูง-ระดับ) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกลันตันออกเสียงเป็น $nu:^6$ (นุ่น) และมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ เป็น "ต่ำ-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น $nu:^4$ (นุ่น) และ $nu:^6$ (นุ่น) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "ต่ำ-ระดับ (ขึ้นตอนท้าย)" และ "ต่ำ-ระดับ" ตามลำดับ

(๕) "โหน" เป็นคำบอกกำหนดเสียงจตุร (ต่ำ-ขึ้น) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ในภาษาไทยกลันตันออกเสียงเป็น naj^1 (โหน) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ เป็น "ต่ำ-ขึ้น" ทำนองเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น naj^1 (โหน) และ naj^1 (โหน) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ เป็น "สูง-ขึ้น-ตก" และ "สูง-ระดับ-ตกตอนท้าย" ตามลำดับ

(๖) "ฝึ" เป็นคำบอกกำหนดเสียงโท (สูง-ตก) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกลันตันออกเสียงเป็น $ni:^6$ (ฝึ) และมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ เป็น "ต่ำ-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น $ni:^4$ (ฝึ) และ $ni:^6$ (ฝึ) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "ต่ำ-ระดับ (ขึ้นตอนท้าย)" และ "ต่ำ-ระดับ" ตามลำดับ

(๗) "นีน" เป็นคำบอกกำหนดเสียงโท (สูง-ตก) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกลันตันออกเสียงเป็น nan^6 (นีน) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ เป็นเสียง "ต่ำ-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น nan^4 (นีน) และ nan^6 (นีน) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียง "ต่ำ-ระดับ (ขึ้นตอนท้าย)" และ "ต่ำ-ระดับ" ตามลำดับ

(๘) "โน่น" เป็นคำบอกกำหนดเสียงโท (สูง-ตก) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกลันตันออกเสียงเป็น $nu:~^7$ (นุ่น) และมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ เป็นเสียง "กลาง-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสออกเสียงเป็น $nu:~^4$ (นุ่น) และ $nu:~^6$ (นุ่น) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็น "ต่ำ-ระดับ (ขึ้นตอนท้าย)" และ "ต่ำ-ระดับ" ตามลำดับ

(๔) "นุ่น" เป็นคำบอกกำหนดเสียงโท (สูง-ตก) ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในภาษาไทยกantonออกเสียงเป็น $n\acute{u}n$ ⁶ (นุ่น) และมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียง "ต่ำ-ตก" ส่วนในภาษาไทยไทรวุและปะลิสออกเสียงเป็น $n\acute{o}n$ ¹ (โหน) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียง "สูง-ขึ้น-ตก" และ "สูง-ระดับ (ตกตอนท้าย)" ตามลำดับ

อนึ่ง คำในหมวดนี้ รจินต์ ภาณุพงศ์^๖ ยังได้รวมคำไม่บอกกำหนดเอาไว้ด้วยอีก ๔ คำคือ ฮั้น ฮั้น ๆ ไค ต่าง ๆ เพราะคำเหล่านี้อาจจะปรากฏในตำแหน่งเดียวกับคำบอกกำหนดเสียงตรีและจัตวาได้ เช่น

รณ	นี้	(คำบอกกำหนดเสียงตรี)
รณ	ฮั้น	(คำไม่บอกกำหนด)
ของ	นั้น	(คำบอกกำหนดเสียงตรี)
ของ	ต่าง ๆ	(คำไม่บอกกำหนด)
	ฮั้น ๆ	(คำไม่บอกกำหนด)
ของ	สิ่ง โหน	(คำบอกกำหนดเสียงจัตวา)
	ไค	(คำไม่บอกกำหนด)

คำไม่บอกกำหนดทั้ง ๔ คำนี้ ปรากฏว่ามีใช้ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น เช่นเดียวกัน แต่การออกเสียงของคำแต่ละคำอาจแตกต่างกันไปบ้างตามความแตกต่างของระบบเสียงในภาษาถิ่นแต่ละถิ่นดังนี้

ก.ท.	กต.	ทร.	ปล.
ฮั้น	$? \acute{h} : n^2$ (ฮั้น)	$? \acute{h} : n^3$ (เฮิน)	$? \acute{h} : n^3$ (เฮิน)
ฮั้น ๆ	$? \acute{h} : n^2$ $? \acute{h} : n^2$ (ฮั้น ๆ)	$? \acute{h} : n^3$ $? \acute{h} : n^3$ (เฮิน ๆ)	$? \acute{h} : n^3$ $? \acute{h} : n^3$ (เฮิน ๆ)
ไค	daj^4 (ไค)	raj^1 (ไทร)	raj^1 (ไทร)
ต่าง ๆ	$ta : \eta^2 ta : \eta^2$ (ต่าง ๆ)	$ta : \eta^3 ta : \eta^3$ (ต่าง ๆ)	$ta : \eta^3 ta : \eta^3$ (ต่าง ๆ)

^๖ รจินต์ ภาณุพงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑.

๔. หมวดคำลงท้าย

คำลงท้ายคือคำที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของประโยค หรืออาจจะปรากฏในตำแหน่งท้ายส่วนของประโยค^๑ ในงานวิจัยนี้จะแยกกล่าวเป็น ๒ ประเภทคือ

๔.๑ คำลงท้ายที่ใช้กับประโยคคำถาม ซึ่งประกอบด้วยคำลงท้ายประโยคคำถาม และคำที่แสดงคำถามที่เป็นคำชนิดต่าง ๆ

๔.๒ คำลงท้ายที่ใช้ในประโยคอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประโยคคำถาม

๔.๑ คำลงท้ายที่ใช้กับประโยคคำถาม

๔.๑.๑ คำลงท้าย ตัวอย่างเช่น

(๑) ก.ท. "ไหม" เช่น ใช้ไหม

กต. mi: ¹ (ไหม)

เช่น cha: j⁶ mi: ¹ (ใช้ไหม)

ทร. ma: j² (หม้าย)

เช่น cha: j⁴ ma: j² (ใช้หม้าย)

ปล. ma: j² (หม้าย)

เช่น cha: j⁶ ma: j² (ใช้หม้าย)

(๒) ก.ท. "หรือ" (หรือ) เช่น

นอนแล้วหรือ

กต. rə: ¹ (หรือ)

เช่น nɔ: n⁵ lɛ: w⁷ rə: ¹ (นอนแล้วหรือ)

ทร. rə: ¹ (หรือ)

เช่น nɔ: n⁵ lɛ: w⁶ rə: ¹ (นอนแล้วหรือ)

ปล. rə: ¹ (หรือ)

เช่น nɔ: n⁵ lɛ: w⁷ rə: ¹ (นอนแล้วหรือ)

๔.๑.๒ คำที่แสดงคำถามที่เป็นคำชนิดต่าง ๆ

๑. คำวิเศษณ์ เช่น

(๑) ก.ท. "ทำไม"

เช่น มาทำไม

กต. daj^4 (ไต่)ma:⁵ daj^4 (มาไต่)ทร. daj^3 (ไต่), $tham^5$ raj^1 (ทำไม)เช่น ma:⁵ daj^3 (มาไต่) / ma:⁵ $tham^5$ raj^1 (มาทำไม)ปล. daj^3 (ไต่), $tham^5$ raj^1 (ทำไม)เช่น ma:⁵ daj^3 (มาไต่) / ma:⁵ $tham^5$ raj^1 (มาทำไม)

(๒) ก.ท. "อย่างไร"

เช่น กินอย่างไร

กต. $phan^5$ $rɨ:¹$ (กินหรือ) / $phan^5$ naj^1 (กินไหน)เช่น kin^4 $phan^5$ $rɨ:¹$ (กินกินหรือ) / kin^4 $phan^5$ naj^1 (กินกินไหน)ทร. $prɨ:³$ (ปรีอ) / $phe:n^5$ $rɨ:¹$ เช่น kin^3 $prɨ:³$ (กินปรีอ) / kin^3 $phe:n^5$ $rɨ:¹$ (กินเพงหรือ)ปล. $prɨ:³$ (ปรีอ) / $phan^5$ $prɨ:³$ (กินปรีอ)เช่น kin^3 $prɨ:³$ (กินปรีอ) / kin^3 $phan^5$ $prɨ:³$ (กินกินปรีอ)

(๓) ก.ท. "เมื่อไร"

เช่น แม่ไปเมื่อไร

กต. $pa:²$ $rɨ:¹$ (ป่าหรือ)เช่น $mɛ:⁶$ paj^4 $pa:²$ $rɨ:¹$ (แม่ไปป่าหรือ)ทร. $wɔ:⁴$ daj^3 (เว่อไต่)เช่น $mɛ:⁴$ paj^3 $wɔ:⁴$ daj^3 (แม่ไปเว่อไต่)

(๔) ก.ท. "ฮักน้อย"

เช่น ขอกฮักน้อย

กต. maŋ⁷ ?i:t² lə:j¹ (มั่งฮักเหลย)เช่น khw:¹ maŋ⁷ ?i:t² lə:j¹ (ขอมั่งฮักเหลย)ทร. maŋ² ?i:t² (ท่มั่งฮัก)เช่น khw:¹ maŋ² ?i:t² (ขอท่มั่งฮัก)ปล. maŋ² hi:t² (ท่มั่งฮัก)เช่น khw:¹ maŋ² hi:t² (ขอท่มั่งฮัก)

(๕) ก.ท. "เหียว"

เช่น อย่างนั้นเหียว

กต. thiaw⁵ lɛ:?⁶ (เหียวทะเล)เช่น phan⁵ nan⁷ thiaw⁵ lɛ:?⁶ (พันนั้นเหียวทะเล)ทร. thiaw⁵ lɛ:?¹ (เหียวทะเล)เช่น phan⁵ nan⁶ thiaw⁵ lɛ:?¹ (พันนั้นเหียวทะเล)ปล. thiaw⁵ lɛ:?¹ (เหียวทะเล)เช่น phan⁵ nan⁷ thiaw⁵ lɛ:?¹ (พันนั้นเหียวทะเล)

(๖) ก.ท. "เท่าไร"

เช่น ราคาเท่าไร

กต. tha:w⁶ daj⁴ (เท่าใด)เช่น ra:⁵ kha:⁵ tha:w⁶ daj⁴ (ราคาเท่าใด)ทร. tha:w⁴ daj³ (เท่าใด)เช่น ra:⁵ kha:⁵ tha:w⁴ daj³ (ราคาเท่าใด)ปล. tha:w⁶ daj³ (เท่าใด)เช่น ra:⁵ kha:⁵ tha:w⁶ daj³ (ราคาเท่าใด)

๒. คำสรรพนาม เช่น

(๑) ก.ท. "ใคร"

เช่น ของใคร

กต. khaj⁵ (ใคร)เช่น khwəŋ¹ khaj³ (ของใคร)ทร. khaj⁵ (ใคร)เช่น khwəŋ¹ khaj⁵ (ของใคร)ปล. khaj⁵ (ใคร)เช่น khwəŋ¹ khaj⁵ (ของใคร)

(๒) ก.ท. "ไหน"

เช่น ไปไหน

กต. naj¹ (ไหน)เช่น paj⁴ naj¹ (ไปไหน)ทร. naj¹ (ไหน)เช่น paj³ naj¹ (ไปไหน)ปล. naj¹ (ไหน)เช่น paj³ naj¹ (ไปไหน)

(๓) ก.ท. "อะไร"

เช่น ทำอะไร

กต. ?i:³ raj¹ (ฮึอะไร)เช่น tham⁵ ?i:³ raj¹ (ทำฮึอะไร)ทร. raj¹ (อะไร) / ?a-raj¹ (อะอะไร)เช่น tham⁵ raj¹ (ทำอะไร) / tham⁵ ?a-raj¹ (ทำอะอะไร)ปล. raj¹ (อะไร) / ?a:j⁴ raj¹ (อ้ายอะไร)เช่น tham⁵ raj¹ (ทำอะไร) / tham⁵ ?a:j⁴ raj¹ (ทำอ้ายอะไร)

๔.๒ คำลงท้ายที่ใช้ในประโยคชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประโยคคำถาม

(๑) ก.ท. "นะ"

เช่น ไปแล้วนะ

กต. na: ¹ (ทนา)

เช่น paj ⁴ lɛ:w ⁷ na: ¹ (ไปแล้วทนา)

ทร. nɔ:w ² (หน้อ)

เช่น paj ³ lɛ:w ⁶ nɔ:w ² (ไปแล้วหน้อ)

ปล. nɔ:w ¹ (ทนอก)

เช่น paj ³ lɛ:w ⁷ nɔ:w ¹ (ไปแล้วทนอก)

(๒) ก.ท. "น่า" เมื่อปรากฏท้ายประโยคขอร้องอ่อนวอน

เช่น ไปหน้อยน่า

กต. sɛ: ² (แ่)

เช่น paj ⁴ ?i:t ² sɛ: ² (ไปอี๊ดแ่)

ทร. na: ¹ (ทนา)

เช่น paj ³ hi:t ² na: ¹ (ไปศิตทนา)

ปล. nɔ:w ¹ (ทนอก)

เช่น paj ³ hi:t ² nɔ:w ¹ (ไปศิตทนอก)

(๓) ก.ท. "น่า" เมื่อปรากฏท้ายประโยคแสดงความรำคาญ

เช่น เขารู้ंना

กต. ?ɛ: ² (แ่อ)

เช่น khaw ² ro: ⁷ ?ɛ: ² (เค้าไรแ่อ)

ทร. lɛ:ʔ ¹ (และ)

เช่น khaw ¹ ro: ⁶ lɛ:ʔ ¹ (เขาไรและ)

ปล. lɛ:ʔ ¹ (และ)

เช่น khaw ¹ ro: ⁷ lɛ:ʔ ¹ (เขาไรและ)

(๔) ก.ท. "ชา"

เช่น คุณแม่ชา

กต. ?a:j⁴ (อ้าย)

เช่น mɛ:⁶ ?a:j⁴ (แม่อ้าย)

ทร. hɔ:¹ (เทอ)

เช่น mɛ:⁴ hɔ:¹ (แม่เทอ)

ปล. hɔ:¹ (เทอ)

เช่น mɛ:⁶ hɔ:¹ (แม่เทอ)

(๕) ก.ท. "นา" ปรากฏท้ายประโยคเพื่อเป็นการปราม

เช่น อย่าเล่นนา

กต. na:n⁶ (น่าน)

เช่น ɲa:⁵ lɛ:n³ na:n⁶ (ญาเหล่นน่าน)

ทร. wa:¹ (ทวา)

เช่น ɲa:⁵ lɛ:n² wa:¹ (ญาเหล่นทวา)

ปล. ha:n¹ (ทาน)

เช่น ɲa:⁵ lɛ:n² ha:n¹ (ญาเหล่นทาน)

(๖) ก.ท. "ฮะ"

เช่น ไปฮะ

กต. sɛ:² (แฮ)

เช่น paj⁴ sɛ:² (ไปแฮ)

ทร. ?ɛ:⁴ (แฮ)

เช่น paj³ ?ɛ:⁴ (ไปแฮ)

ปล. lɛ:?¹ (และ)

เช่น paj³ lɛ:?¹ (ไปและ)

(๗) ก.ท. "ก"

เช่น กินก

กต. sɛ:ʔ⁶ (แซ่)เช่น kin⁴ sɛ:ʔ⁶ (กินแซ่)ทร. lɛ:ʔ¹ (และ)เช่น kin³ lɛ:ʔ¹ (กินและ)ปล. lɛ:ʔ¹ (และ)เช่น kin³ lɛ:ʔ¹ (กินและ)

(๘) ก.ท. "ข"

เช่น เข้ามาข

กต. sɛ:⁵ (แซ)เช่น khaw³ ma:⁵ sɛ:⁵ (เข้ามาแซ)ทร. lɛ:² (แท้)เช่น khaw² ma:⁵ lɛ:² (เข้ามาแท้)ปล. thi:¹ (ข)เช่น khaw² ma:⁵ thi:¹ (เข้ามาข)

(๙) ก.ท. "เอะ"

เช่น ทำเอะ

กต. sɛ:² (แ่)เช่น tham⁵ sɛ:² (ทำแ่)ทร. thə:t² (เกิด)เช่น tham⁵ thə:t² (ทำเกิด)ปล. thə:t² (เกิด)เช่น tham⁵ thə:t² (ทำเกิด)

(๑๐) ก.ท. "เกิด"

เช่น ไปกันเกิด

กต. sɛ:² (แสร)

เช่น paj⁴ kan⁴ sɛ:² (ไปกันแสร)

ทร. thə:t³ (เกิด)

เช่น paj³ kan³ thə:t² (ไปกันเกิด)

ปล. thə:t² (เกิด)

เช่น paj³ kan³ thə:t² (ไปกันเกิด)

(๑๑) ก.ท. "จำ"

เช่น แม่จำ

กต. ?ə:j³ (เอี้ย)

เช่น mɛ:⁶ ?ə:j³ (แม่เอี้ย)

ทร. hə:¹ (เทอ)

เช่น mɛ:⁴ hə:¹ (แม่เทอ)

ปล. hə:¹ (เทอ)

เช่น mɛ:⁶ hə:¹ (แม่เทอ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนึ่ง คำลงท้ายประโยคประเภทนี้ ปรากฏว่า มีอยู่หลายคำที่มีใช้ในภาษาไทย กรุงเทพฯ แต่ไม่ปรากฏที่ใช้ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น ได้แก่คำต่อไปนี้ คะ ค่ะ จ๊ะ จัะ ขะ (เสียงจตุวา) ฮะ เป็นต้น

๖. คำกริยาวิเศษณ์

คำกริยาวิเศษณ์ ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น มีลักษณะแตกต่างจากคำกริยาวิเศษณ์ที่มีใช้อยู่ในภาษาถิ่นกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ในงานวิจัยนี้ จะแยกกล่าวเป็น ๒ ประเภทคือ

๖.๑ คำกริยาวิเศษณ์ที่ปรากฏหลังคำกริยา

๖.๒ คำกริยาวิเศษณ์ที่ปรากฏหน้าคำกริยา

ก. คำกริยาวิเศษณ์ที่ปรากฏหลังคำกริยา

คำกริยาวิเศษณ์ประเภทนี้มีลักษณะการปรากฏทำนองเดียวกับภาษาถิ่นกรุงเทพฯ แต่มีกจะใช้คำต่างกันเป็นคนละรูปคำ ตัวอย่าง เช่น

(๑) ก.ท. ข้าว สวย จิง (เหลือเกิน)

กต. nuaj⁵ (นวย)

ทร. xɛ:ŋ⁵ (แรง)

ปล. xɛ:ŋ⁵ (แรง)

(๒) ก.ท. เพื่อน มา ท้วย

กต. kan⁴ (กัน)

ทร. kan³ หรือ khwɔ:j⁶ (ค้อย)

ปล. kan³ (กัน)

(๓) ก.ท. เพื่อน มา ฮัก

กต. law⁶ (เล่า)

ทร. la:w⁴ (ล่าว)

ปล. la:w⁶ (ล่าว)

(๔) ก.ท. เขา มา เรื่อย ๆ (บ่อย, บ่อย ๆ, เสมอ)

กต. l+aŋ⁵ l+aŋ⁵ (เลือน ๆ)

ทร. chw:t⁴ tuə³ (ชอดตัว)

ปล. l+aŋ⁵ l+aŋ⁵ (เลือน ๆ)

(๕) ก.ท. คุณ มา ยังใจ

กต. phe:ŋ⁵ rɿ:¹ (เพงหรือ)

ทร. prɿ:³ (ปรีอ)

ปล. prɿ:³ (ปรีอ)

(๖) ก.ท. คุณ ช่วย หน่อย

กต. maŋ³ ʔi:t² (หมั่งฮืด)

ทร. maŋ² ʔi:t² (หมั่งฮืด)

ปล. maŋ² hi:t² (หมั่งฮืด)

(๗) ก.ท. เขา หัวเราะ มาก

กต. rɛ:ŋ⁵ (แรง)

ทร. khɛ:ŋ¹ (แขง)

ปล. khɛ:ŋ¹ (แขง)

(๘) ก.ท. ฝน ตก หนัก

กต. rɛ:ŋ⁵ (แรง)

ทร. khɛ:ŋ¹ (แขง)

ปล. khɛ:ŋ¹ (แขง)

(๙) ก.ท. ต้นไม้ ใหญ่ เท่าโต

กต. tha:w⁶ naj¹ (เท่าโหน)

ทร. tha:w⁴ naj¹ (ท้าวโหน)

ปล. tha:w⁶ naj¹ (ท้าวโหน)

(๑๐) ก.ท.	เพื่อน มา	<u>กระมัง</u>
กต.		sa: ¹ wa: ⁶ (สาวว่า)
ทร.		mɨŋ ¹ (หมิง)
ปล.		maŋ ¹ (หมัง)

๑๑

ข. คำกริยาริเศษณ์ที่ปรากฏหน้าคำกริยา

คำกริยาริเศษณ์ที่ปรากฏหน้าคำกริยาในภาษาถิ่นที่วิจัย ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้อาจจะได้รับอิทธิพลจากภาษามลายู ก็ได้ เพราะปรากฏว่าในภาษามลายู ก็มีการเรียงลำดับคำทำนองเดียวกัน ดังนั้น ในการกล่าวถึงคำกริยาริเศษณ์ประเภทนี้จะได้แปลเป็นภาษามลายู^๑ ประกอบไว้ด้วย ดังนี้

(๑) ก.ท.	เรียน ยาก
กต.	ja:k ⁶ riaŋ ⁵ (ยาก เรียน)
ทร.	ja:k ⁴ riaŋ ⁵ (ยาก เรียน)
มล. ^๒	susah belajar (ยาก เรียน)
(๒) ก.ท.	นอน มาก
กต.	cat ⁶ nɔ: ⁵ (จัด นอน)
มล.	banyak tidur (มาก นอน)

ในภาษาไทยไทวบุรีและปะดิส เรียงลำดับคำตรงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

^๑ สัมภาษณ์ อาจารย์รัตติยา สาและ หัวหน้าแผนกวิชาภาษามลายู
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ๒๐ มกราคม ๒๕๒๔.

^๒ "มล." ในงานวิจัยนี้ใช้เป็นอักษรย่อของคำว่า "มลายู"

(๓) ก.ท. เขา รั้ ไม่เท่าไร

กต. khaw² maj⁶ thaw⁶ daj⁴ ro:⁷

เค้า ไม่เท่าใด ไร

ทร. khaw¹ ma:j² thaw⁴ daj³ ro:⁶

เขา หมายถึงเท่าใด ไร

มฉ. Dia tidak berapa tahu

เขา ไม่ เท่าใด รั้

ในภาษาไทยปะลิสเรียงลำดับคำตรงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

(๔) ก.ท. เขา หัวเราะ เก่ง

กต. khaw² cat⁶ huɑ:¹

เขา หัวเราะ เก่ง

มฉ. Dia pandai ketawa

เขา เก่ง หัวเราะ

หรือ Dia sangat ketawa

เขา หัวเราะ เก่ง

ในภาษาไทยไทรบุรีและปะลิสเรียงลำดับคำตรงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

คำกริยาวิเศษณ์ที่ปรากฏหน้าคำกริยาและมีลักษณะการเรียงคำตรงกับภาษา
มลายูเท่าที่สำรวจได้มี ๓ คำคือ ยาก จัด (มาก เก่ง) และไม่เท่าใด

๘. คำบุพบท

คำบุพบทในภาษาไทยถิ่นใต้ ไทรบุรีและปะลิส ส่วนใหญ่มีที่ใช้ เช่นเดียวกับ
ภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่มีบางคำที่ใช้แตกต่างกันออกไปคือ

(๑) ก.ท. "กับ" เช่น พ่อไปกับแม่

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นใช้ "ด้วย" เช่น

กต. phɔ:⁶ paj⁴ duaj³ me:⁶

พ่อ ไป ด้วย แม่

(๒) ก.ท. "จาก" เช่น น้องมาจาก โท

ในภาษาไทยกลันตันใช้ /ci:²/ (จี้) เช่น

กต. กว:⁷ ma:⁵ ci:² naj¹

น้อง มา จี้ โท

ในภาษาไทบุรีและปะลิส ใช้ /tɛ:³/ (แต่) เช่น

ทร. กว:⁶ ma:⁵ tɛ:³ naj¹

น้อง มา แต่ โท

ปล. กว:⁷ ma:⁵ tɛ:³ naj¹

น้อง มา แต่ โท

(๓) ก.ท. "เหนือ" (ใช้กับสิ่งที่อยู่เหนือขึ้นไป) เช่น

เครื่องบินอยู่บนเหนือศีรษะ

ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น ใช้ "บน"

กต. phaw⁵ hɔ:⁶ bin⁴ ʔju:³ bon³ hua¹

เกาเหาะบินอยู่บนบนหัว

ก.ท. ดวงอาทิตย์อยู่เหนือศีรษะ

ปล. duan³ ʔa:³ thit⁷ ʔju:³ bon³ hua¹

ดวงอาทิตย์อยู่บนหัว

ศูนย์วิจัยภาษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย